

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди (Україна)
кафедра освітології та інноваційної педагогіки
Університет Григорія Сковороди в Переяславі (Україна)
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка (Україна)
Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка (Україна)
Кардіффський університет Метрополітан (Велика Британія)
Телевський державний університет імені Якоба Гогешвілі (Грузія) Поморська
академія в Слупську (Республіка Польща)
Університет імені Адама Міцкевича в Познані (Республіка Польща) Державний
університет Середнього Заходу УНІЦЕНТРО (Бразилія)

МАТЕРІАЛИ

**IX Міжнародної науково-практичної конференції
«ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ
ВИЩОЇ І СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ
ВИКЛИКІВ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА»
«PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL PROBLEMS OF
HIGHER AND SECONDARY EDUCATION IN THE CONDITIONS
OF MODERN CHALLENGES: THEORY AND PRACTICE»
(м. Харків, 19 – 20 березня 2025 року)**

**Харків
2025**

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди

До 80-річчя від дня присвоєння
університету імені Г.С. Сковороди

Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої
освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика

матеріали IX Міжнародної науково-практичної
конференції

Харків – 2025

УДК 37.013.77
П86

Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика : матеріали IX Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 19 – 20 березня 2025 р.) / Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. – 416 с.

У збірнику відображено психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої школи в умовах сучасних викликів. Він містить результати досліджень учених, викладачів, учителів, наукових пошуків докторантів, аспірантів, студентів з питань розвитку педагогічної науки й освіти, психолого-педагогічних аспектів інклюзивної освіти, організації дистанційного навчання, реалізації інноваційних технологій, розвитку обдарованої особистості в сучасному освітньому середовищі, професійної підготовки фахівця, а також сучасних проблем порівняльної педагогіки.

Матеріали стануть у нагоді науковцям, докторантам, аспірантам, викладачам, магістрам і студентам закладів вищої освіти, практичним працівникам у галузі освіти.

*Рекомендовано редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
Протокол № 4 від 16 квітня 2025р.*

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ І

МЕТОДОЛОГІЯ, ІСТОРИЧНИЙ І КОМПАРАТИВНИЙ ДИСКУРС РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ НАУКИ

Бойчук Ю., Зеленська Л.

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди:
сторінки історії і здобутки сьогодення..... 14

Гончаренко Л.

Професійна підготовка магістрів у галузі права: досвід країн ЄС..... 22

Гриненко Г.

Система вищої освіти Австралії..... 25

Дацко О.

Пріоритетні напрями діяльності європейської асоціації університетів:
просування привабливості та конкурентоспроможності кар'єри у сфері вищої
освіти в умовах сучасних викликів 29

Жень Фушен

Розвиток культури академічної доброчесності в КНР: тенденції та стратегічні
ініціативи..... 35

Золотухіна С, Миронов К.

Особливості організаційно-педагогічної діяльності завідувача кафедри..... 39

Іванюк Г.

Актуалізація функцій педагогічної науки в контексті підготовки докторів
філософії (PhD)..... 45

Іонова О.

Фактори створення здоров'язбережувального освітнього середовища
вальдорфської школи..... 49

Колесников А.

Дефініція «правова освіченість» у науковому дискурсі..... 54

Lina HE

Challenges of chinese primary school teachers' training to professional activities in
the flexible-learning education concept..... 57

Lipin Tan

2. Лозова В. І. Бібліографічний показчик. Харків : ХНПУ, 2024. 90 с. Серія «Вчені ХНПУ імені Г.С. Сковороди». Вип.2.
3. Золотухіна С., Друганова О. Витоки становлення педагогічної наукової школи Харківського національного педагогічного університету. *Новий колегіум*. 2024. №4. С. 29–34.

АКТУАЛІЗАЦІЯ ФУНКЦІЙ ПЕДАГОГІЧНОЇ НАУКИ В КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ (PhD)

Ганна ІВАНЮК

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри освітології та психолого-педагогічних наук
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна

У статті висвітлено актуальні аспекти нового бачення функцій педагогічної науки в руслі освітніх практик підготовки докторів філософії (PhD). Обґрунтовано концептуальні та практичні аспекти реалізації першорядних функцій педагогічної науки та їх ієрархію в дослідженнях здобувачів третього (науково-освітнього) рівня вищої освіти.

Ключові слова: *функція науки, доктор філософії, кваліфікаційна робота, наукова проблема.*

The article highlights the current aspects of the new vision of the functions of pedagogical science in the context of educational practices for the training of doctors of philosophy (PhD). The conceptual and practical aspects of the implementation of the primary functions of pedagogical science and their hierarchy in the studies of applicants for the third (scientific and educational) level of higher education are substantiated.

Keywords: *function of science, PhD, qualification work, scientific problem.*

Науковий і практичний контексти педагогічної науки є найуразливішими щодо оцінювання їх як нинішніми, так і майбутніми експертами та соціальним середовищем. Суспільство очікує від педагогів-теоретиків і практиків відповідей на важливі для часу проблеми щодо освіти

молодої генерації. Окреслена в статті проблематика лежить у площині підготовки здобувачів третього (науково-освітнього) рівня вищої освіти.

Результати теоретичного, історико-педагогічного та порівняльного аналізу дають підстави засвідчити нове бачення освіти людини в концепціях і теоріях, які ґрунтуються на основі синергетики і багатовекторності. Сучасними українськими та зарубіжними вченими зроблено значний унесок в обґрунтування особистісно-орієнтованого підходу в освіті, нового змісту та напрямів реформування системи освіти.

Нині дисертації здобувачів третього (науково-освітнього) рівня вищої освіти віднесено до категорії кваліфікаційних робіт і спрощено процедуру їх захисту, спираючись на досвід зарубіжних країн. Однак вивчення цього питання дає підстави засвідчити: результати таких досліджень суттєво не впливають на розвиток педагогічної теорії і практик, попри те, що в кожній кваліфікаційній роботі чітко окреслено «теоретичну новизну», «практичну значущість» та подано практичні рекомендації, програми змістових модулів і спецкурсів тощо. Чисельність таких практичних доробків перевищує кількість курсів і кредитів навчальних планів. Здебільшого ці практичні напрацювання ніде і ніколи не використовуються. Отож варто зауважити, що впровадження зарубіжного досвіду в підготовку докторів філософії потребує корекції суті наукової місії і візії наукового продукту.

Окреслений вище перелік показників, що значною мірою характеризують гальмування розвитку педагогічної науки й освітніх практик варто доповнити деякими результатами аналізу наукових публікацій аспірантів. Значна кількість з них має компілятивний характер та не вносить майже нічого нового в розв'язання проблеми дослідження; також мають місце непоодинокі факти формального публікування статей, які не відповідають проблематиці наукового пошуку. У дослідженнях з різних проблем підготовки фахівців з освітньої галузі здебільшого результати не підтверджені експериментально, що призводить до поширення «педагогічних

роздумів», а подекуди «педагогічного популізму» в науковому й освітньому просторі та гальмування приросту нових знань.

Тематика кваліфікаційних робіт майбутніх докторів філософії здебільшого спрямована на проблеми сьогодення, часто є кон'юнктурною, що в умовах невизначених змін і освітніх трансформацій швидко втрачає суспільну затребуваність. Окреслене дає підстави стверджувати про необхідність зміни вектору наукових досліджень здобувачів третього (науково-освітнього) рівня вищої освіти, як і загалом університетської науки, задля проведення випереджальних досліджень у сув'язі з реалізацією прогностичної функції науки [2, с. 10-11]. Як засвідчує практика, лише окремі наукові роботи здобувачів третього (науково-освітнього) рівня містять історико-педагогічний контекст в обґрунтуванні теорії та тенденцій розвитку освітніх систем, реформуванні змісту освіти в Україні та зарубіжних освітніх практиках, що визначає їх прогностичну функцію.

Здебільшого поза увагою здобувачів і їхніх наукових керівників (наукових шкіл) залишаються проблеми, що потребують комплексного підходу до дослідження і залучення фахівців з психології, філософії, соціології, медицини (створення наукових колективів) із проблем здоров'язбереження, емоційного інтелекту, стратегій розвитку системи освіти тощо. Оскільки педагогічна наука є практично орієнтованою, вона виконує нормативну функцію, а саме: одним із показників якості кваліфікаційної роботи є чітке обґрунтування дієвості експериментально доведених положень, рекомендованих для практичного використання. Практична спрямованість наукових досліджень полягає в розробленні рекомендацій, наприклад, щодо формування критеріїв і показників моніторингових досліджень якості загальної середньої, вищої освіти; рецепції освітніх індикаторів, рекомендованих Радою з освіти Європейського Союзу для оцінювання якості шкільної освіти [1, с. 38-39].

Ми свідомі того, що ієрархія функцій педагогічної науки змінюється під впливом освітніх парадигм, суспільних запитів у поступі певних етапів

розвитку системи освіти: піднесення, стабільності чи стагнації (що призводить до її кризового стану). Підтримувальна функція педагогічної науки набуває яскравих проявів на етапі стабільного розвитку, оскільки освіта розвивається в полі певної парадигми, визначених цілей і завдань, умов їх реалізації: наукові дослідження спрямовуються на пошук нових підходів щодо вдосконалення існуючих теорій і освітніх практик. У цьому контексті є певні застереження щодо надмірного захоплення застарілими, неактуальними для часу проблемами, а отже, надмірне домінування підтримувальної функції може вести до стагнації та підтримки неактуальних для часу концепцій і практик. Тому важливою є перетворювальна функція науки, що полягає в неупередженому об'єктивному аналізі особливостей освіти та науки в їх історичному поступі на різних етапах і обґрунтування зв'язків між різними чинниками, що впливають на продуктивні зміни або гальмують їх.

Отже, реалізуються дві важливі функції – прогностична і перетворювальна, а їх результати актуалізуються в нових концептуальних ідеях, теоріях, що формують основу для майбутніх суспільнозначущих освітніх змін. Результати аналізу дисертацій докторів філософії (PhD) дають підстави засвідчити неналежну увагу до реалізації культуротворювальної функції педагогічної науки. Реалізацією цієї функції забезпечується не лише впровадження результатів досліджень в освітню практику (у вузькому розумінні), а й збагачення освіти (у широкому сенсі), як складової культури суспільства, людства. Варто зауважити, що саме ця функція була предметом для дискусій у наукових середовищах різних років, та є актуальною в сучасних дослідженнях. В умовах цифровізації, створення мережевого інформаційного простору (онлайн-бібліотек, архівів, різних організаційних моделей відкритої освіти) актуалізується накопичувальна та інформаційно-комунікативна функції педагогічної науки. Викладені аспекти нового бачення функцій педагогічної науки можуть бути корисними для наукових керівників та здобувачів вищої освіти.

Список використаних джерел

1. Організаційно-методичне забезпечення моніторингових досліджень якості загальної середньої освіти: Монографія / за ред. Ляшенко О. І. Київ : Педагогічна думка, 2011. 160 с.
2. Хриков Є. М. Методологія педагогічного дослідження: монографія. Харків : ФОП Панов А.М., 2017. 236 с.

ФАКТОРИ СТВОРЕННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ВАЛЬДОРФСЬКОЇ ШКОЛИ

Олена ІОНОВА

доктор педагогічних наук, професор
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди,
м. Харків, Україна

Висвітлено основні фактори створення здоров'язберезувального освітнього середовища вальдорфської школи: базування архітекtonіки шкільних будівель на природних формах; естетичне оформлення інтер'єру приміщень відповідно до вікових особливостей дітей; використання природних навчальних матеріалів; обмежене застосування технічних засобів навчання.

Ключові слова: вальдорфська школа, освітнє середовище, здоров'язбереження, фактори.

The main factors that help create a health-preserving educational environment of Waldorf school are highlighted. They are basing the architectonics of school buildings on natural forms; aesthetic interior design of premises in accordance with children's age characteristics; using natural educational materials; limited use of technical teaching aids.

Keywords: Waldorf school, educational environment, health preservation, factors.

Досвід вальдорфської школи свідчить про те, що вона на практиці ефективно розв'язує проблему збереження здоров'я дітей, насамперед, через